

О. Г. Чорна¹, О. М. Рачковський²*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка**e-mail: ¹chornaoksana@kpmu.edu.ua, ²rachkovskyy@kpmu.edu.ua;**ORCID: ¹0000-0002-9235-189X, ²0000-0002-5493-9238*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Актуальність питання електробезпеки характеризується широким застосуванням електричного струму в усіх без винятку проявах життя і діяльності людини. З метою зменшення рівня електротравматизму під час освітнього процесу організовується робота з підготовки закладу освіти до нового навчального року. У статті визначено напрями діяльності адміністрації закладу освіти щодо: приведення інженерно-технічних комунікацій, обладнання у відповідність до чинних стандартів, правил і норм електробезпеки, організації навчання і перевірки знань з електробезпеки працівників і здобувачів освіти. Важливим є не лише дотримання правил електробезпеки, а й знання про причини виникнення електротравм, особливості впливу електричного струму на організм людини, про несприятливі умови ураження людини електричним струмом.

У закладі освіти потрібно докладати зусиль для підвищення свідомості працівників і здобувачів освіти щодо дотримання безпечного ведення навчальних занять, робіт та поліпшення стану освітнього та виробничого середовища. Усі посадові особи закладу освіти повинні вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти основними професійними компетентностями з охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Ключові слова: охорона праці, безпека життєдіяльності, електробезпека, навчання.

Навчання та систематичне підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності – один із основних принципів державної політики в галузі охорони праці, фундаментальна основа безпеки праці та необхідна умова вдосконалення управління охороною праці, ефективної профілактичної роботи щодо запобігання аварій і травматизму.

Основним нормативним актом, що регламентує порядок та види навчання, а також форми перевірки знань з охорони праці є Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Даний документ спрямований на реалізацію в Україні системи безперервного навчання з питань охорони праці, яке проводиться з працівниками в процесі трудової діяльності, а також з учнями, курсантами, слухачами та студентами навчальних закладів під час трудового та професійного навчання [10].

Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затверджене наказом МОН від 18.04.2006 року № 304 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 22.11.2017 року № 1514) встановлює порядок навчання та перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності працівників закладів освіти, установ, організацій та підприємств, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, а також навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності (охорона здоров'я, пожежна, радіаційна безпека, безпека дорожнього руху, цивільний захист, запобігання побутового травматизму тощо) учнів, студентів, курсантів, слухачів, аспірантів закладів освіти [8]. Вимоги цього Положення є обов'язковими для виконання учасниками освітнього процесу, іншими працівниками установ та закладів освіти та спрямовані на реалізацію безперервного навчання здобувачів освіти, працівників із метою забезпечення належних, безпечних і здорових умов

навчання та праці, запобігання виникненню нещасних випадків і професійних захворювань.

Організація електробезпеки в професійній діяльності є однією з основних проблем у менеджменті безпеки праці на підприємствах, в організаціях та установах усіх форм власності, як споживачів у використанні електроустаткування. Використання електроенергії в усіх сферах життя, призвело до значного розширення кола осіб, пов'язаних з експлуатацією електроустановок. У зв'язку з цим питання електробезпеки набувають особливого значення. За багаторічними статистичними даними електротравми в загальному виробничому травматизмі складають близько 1%, а в смертельному – 15% і більше. Останнє свідчить про тяжкі наслідки електротравм. Крім виробництва, електроенергія з кожним роком знаходить все більше застосування в побуті. Недотримання вимог безпеки в цьому випадку супроводжується електротравмами, щорічна кількість яких може посперечатися з показниками виробничих електротравм [6].

Електробезпека – це система організаційних та технічних заходів і засобів, що забезпечують захист людей (живої природи) від шкідливого та небезпечного впливу електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики. Група з електробезпеки визначає кваліфікаційний рівень знань та практичний досвід працівника здатного виконувати електротехнічні роботи (завдання та обов'язки) відповідного рівня складності. Електротехнічні роботи низької складності виконують працівники не вище II кваліфікаційної групи з електробезпеки, середньої складності – працівники з III кваліфікаційною групою з електробезпеки, високої складності – працівники з IV-V кваліфікаційною групою з електробезпеки. Працівники з I кваліфікаційною групою з електробезпеки не виконують електротехнічні роботи, але зобов'язані виконувати технічний догляд виробу (електроприладу тощо), який працює на електричній енергії та використовують в своїй роботі. Особа, щоб отримати I кваліфікаційну гру-

пу з електробезпеки повинна: знати основи електрики; чітко усвідомлювати небезпечну дію електричного струму; знати заходи електричної та пожежної безпеки при роботі на виробі (електроприладі, електроустановці тощо); знати порядок надання першої долікарської допомоги потерпілим від ураження електричним струмом; вести технічний догляд виробу, на якому працює (електроприладу, електроустановки тощо).

Працівники, які в своїй роботі використовують пристрої та установки, що працюють на електричній енергії, зобов'язані мати відповідну кваліфікаційну групу з електробезпеки та проходити щорічну перевірку знань. Конкретні кваліфікаційні групи з електробезпеки, які повинні мати працівники в закладі освіти, встановлює виключно відповідальний за електрогосподарство, перелік яких затверджує керівник закладу освіти. Правилами встановлені мінімально допустимі кваліфікаційні групи. Наприклад: для сторожа, прибиральниці приміщень, секретаря – I групи; працівники, що працюють з комп'ютерною технікою – рекомендовано II групи; вчитель фізики, інформатики, трудового навчання – II група електробезпеки [1, 2].

Отже, актуальність проблем електробезпеки характеризується широким застосуванням електричного струму в усіх без винятку проявах життя і діяльності людини: у виробничій діяльності, транспорті, побуті; виникненням електротравм. Саме тому з метою організації роботи із підготовки закладу освіти до нового навчального року керівництво закладу освіти уживає заходів щодо приведення інженерно-технічних комунікацій, устаткування, обладнання у відповідність до чинних стандартів, правил і норм електробезпеки, організовує навчання й перевірку знань з електробезпеки працівників.

Закон України «Про охорону праці» вимагає, щоб усі працівники при прийомі на роботу і періодично в процесі трудової діяльності проходили навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці, надання долікарської допомоги потерпілим від нещасних випадків, правил поведінки при виникненні аварій. Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж, перевірку знань з охорони праці, забороняється. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб відбувається під час прийняття на роботу і періодично один раз на три роки.

Для організації проведення навчання керівникам закладів вищої освіти, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України рекомендується використовувати Примірний тематичний план та примірну програму навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 31 січня 2019 року № 97. Згідно тематичного плану, навчання і перевірка знань з охорони праці проводиться за такими темами: 1. Законодавство України про охорону праці. 2. Законодавство України з питань безпеки життєдіяльності. 3. Організація роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності. 4. Вибухонебезпека і вибухозахист. 5. Електробезпека. 6. Пожежна безпека. 7. Техногенна безпека. 8. Радіаційна безпека. 9. Безпека дорожнього руху. 10. Цивільний захист. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. 11. Гігієна праці. Медичні огля-

ди. Профілактика професійних отруєнь і захворювань. 12. Профілактика травматизму невиробничого характеру. Травматизм у побуті. 13. Психологія безпеки праці. 14. Охорона навколишнього середовища. Біологічна та екологічна безпека. 15. Надання медичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку. 16. Контроль, перевірка знань [9].

Усі посадові особи закладу освіти повинні вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти такими основними професійними компетенціями з охорони праці та безпеки життєдіяльності:

✓ у науково-дослідній діяльності: готовність застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах; здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях;

✓ у технологічній діяльності: обґрунтування і розробка безпечних технологій у галузі діяльності; участь у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань; розробка та проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків, з ліквідації наслідків аварій; обґрунтування вибору безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів в галузі діяльності; ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у структурному підрозділі; проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві;

✓ в організаційно-управлінській діяльності: впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці; здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій; здатність до організації діяльності колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці; управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій; впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у колективі; проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності; здатність до організації діяльності у складі структурного підрозділу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці; методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників закладу освіти;

✓ у проєктній діяльності: розробка і впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проєктування зразків техніки і робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці;

✓ в освітній діяльності: розробка методичного забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці;

✓ у консультативній діяльності: надання допомоги та консультації працівників з практичних питань безпеки праці; готовність контролювати виконання вимог охорони праці в закладі освіти [3].

Адміністрація, працівники закладу освіти повинні бути готовими до вирішення питань створення безпеч-

них і нешкідливих умов освітнього процесу. Задля організованого початку нового навчального року керівник закладу вищої освіти наприкінці поточного навчального року видає наказ «Про підготовку до нового навчального року», яким затверджує план заходів щодо підготовки закладу вищої освіти до нового навчального року та опалювального сезону, план організаційних та ремонтних робіт, що передбачає виконання основних робіт до початку експлуатації приміщень закладу вищої освіти в новому навчальному році, а також визначає склад, завдання і порядок роботи робочої комісії з перевірки виконання організаційних та ремонтних робіт.

Крім того, наказом закладу вищої освіти до початку навчального року має бути створена постійно діюча технічна комісія з обстеження приміщень, інженерно-технічних комунікацій. Технічна комісія проводить огляд будівель, приміщень, комунікацій з метою приведення інженерно-технічних комунікацій, устаткування, обладнання у відповідність до чинних стандартів, правил, норм з охорони праці, а також підготовки закладу освіти до опалювального сезону, визначає готовність навчальних кабінетів, майстерень, спортзалів та спортивних майданчиків, інших приміщень, а також укриттів фонду захисних споруд цивільного захисту до нового навчального року та складає: акт обстеження приміщень та інженерних комунікацій закладу освіти до початку навчального року та опалювального сезону; акти-дозволи на введення їх в експлуатацію. До акту-дозволу на введення в експлуатацію спортзалу і спортивних споруд додаються відомості про випробування навчального спортивного обладнання, що розміщено в них для використання в освітньому процесі; акт оцінки стану готовності захисної споруди цивільного захисту (сховище або протирадіаційне укриття, що є на балансі закладу освіти); акт оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття [4].

На навчальні кабінети (лабораторії) закладу щороку перед початком навчального року складають (оновлюють) паспорти. Під час підготовки приміщень та обладнання закладу освіти до нового навчального року заступник керівника з адміністративно-господарської роботи проводить перегляд термінів перевірки експлуатації обладнання і технічних засобів, подає інформацію керівнику про необхідність проведення перевірки захисних засобів і обладнання, яке експлуатується в закладі освіти [3, 4].

Під час огляду електрогосподарства закладу освіти звертають увагу на такі заходи, що направлені на безпечну його експлуатацію: наявність наказу закладу освіти про призначення відповідального за електрогосподарство, організацію навчання й перевірки знань з електробезпеки; навчання відповідального за електрогосподарство та електротехнічного персоналу закладу освіти повинно проводитися в спеціалізованому навчальному центрі із присвоєнням 4 групи електробезпеки один раз на три роки. Особи технічного персоналу, що виконують роботи, при яких може виникнути небезпека ураження електричним струмом, проходять інструктаж і перевірку знань один раз на рік за місцем роботи із присвоєнням групи електробезпеки із записом у журналі реєстрації первинного інструк-

тажу з охорони праці; наявність протоколів перевірки опору ізоляції електромережі й заземлення устаткування, яка повинна проводитися один раз на два роки зі складанням протоколів. Недоліки, виявлені при перевірці опору ізоляції електромережі й заземлення устаткування, усуваються електротехнічним персоналом зі складанням акту або протоколу.

Вивчення питань електробезпеки вважаємо за потрібне проводити з висвітлення в такій послідовності. Важливо не лише дотримуватися правил електробезпеки, а й знати про причини виникнення електротравм, особливості впливу електричного струму на організм людини, про несприятливі умови ураження людини електричним струмом.

Тема 1. Дія електричного струму на організм людини. Види уражень електричним струмом. Особливості дії струму на живі тканини. Місцеві електротравми. Електричний удар. Електричний опір тіла людини. Залежність опору тіла людини від різних факторів: від стану шкіри, від параметрів електричного кола, від фізіологічних факторів і навколишнього середовища. Основні фактори, що впливають на наслідок ураження електричним струмом: характер впливу на людину струмів різної величини; вплив тривалості проходження струму на наслідок ураження; вплив шляху струму на наслідок ураження; вплив виду струму і його частоти на наслідок ураження; вплив індивідуальних властивостей людини на наслідок ураження.

Прояви термічної, електролітичної, біологічної та механічної дії електричного струму в разі проходження його через організм людини: термічна дія струму виявляється в опіках окремих ділянок тіла, нагріванні до високої температури кровоносних судин, нервів, серця, мозку, що стає причиною серйозних функціональних розладів; електролітична дія струму виявляється в розкладанні органічної речовини та крові, що призводить до істотних змін їх фізико-хімічного складу; біологічна дія струму виявляється у подразненні збудливих тканин організму, яке супроводжується мимовільним скороченням м'язів; механічна дія електричного струму проявляється в розшаруванні тканин і навіть у відриві частин тіла [1, 2].

Тема 2. Перша допомога потерпілому від електричного струму: зміст першої допомоги; звільнення людини від дії електричного струму; заходи першої долікарської допомоги; штучне дихання; навчання працівників надавати першу допомогу потерпілому від впливу електричного струму. Перша допомога при опіках, пораненнях, кровотечі.

Тема 3. Технічні способи і засоби захисту від ураження електричним струмом. Захисне заземлення: призначення, принцип дії і галузь застосування захисного заземлення. Обладнання, яке підлягає заземленню. Вимірювання опору заземлювального пристрою. Призначення, принцип дії і галузь застосування занулення. Захисне відімкнення: призначення, основні елементи та галузі застосування захисного відімкнення. Засоби захисту, що застосовуються в електроустановках. Плакати і знаки безпеки.

Окрім організаційних заходів для забезпечення захисту людей від ураження електричним струмом використовуються окремо або в поєднанні один з одним такі

технічні способи та засоби як: захисне заземлення, занулення, вирівнювання потенціалів, мала напруга, захисне відімкнення, ізоляція провідників із струмом, огорожувальні пристрої, попереджувальна сигналізація, блокування, знаки безпеки, засоби захисту та запобіжні пристрої. Зокрема, у лабораторіях та кабінетах по периметру кімнати прокладають заземлювальну лінію (стальний прут діаметром 7 мм) і з'єднують її шляхом зварювання з нульовим провідником, природним чи штучним заземлювачем. Від утвореного контуру зварювання або жорстким болтовим з'єднанням виконують металеві відводи до каркасу електророзподільного щита, до корпусів електродвигунів. Часто використовується звукова та світлова сигналізація, надписи, плакати та інші засоби інформації, що попереджують про небезпеку. За призначенням електрозахисні засоби поділяються на ізолюючі (діелектричні рукавиці, боти, килимки, ізольовані підставки, інструмент з ізолюючими ручками, ізолюючі штанги, кліщі тощо), огорожувальні (переносні огороження, заземлення тощо) та запобіжні (пояси, захисні окуляри, каски, спеціальні рукавиці). Засоби індивідуально електррозахисту є захисні костюми, взуття і рукавиці.

Тема 4. Заходи щодо запобігання електротравматизму в закладах освіти. Для визначення і дотримання заходів електробезпеки необхідно знати джерела електронебезпеки в кабінетах і лабораторіях закладу освіти, в побуті. Відповідно до правил облаштування електрообладнання, приміщення поділяються на три категорії: приміщення без підвищеної небезпеки – це приміщення, в яких відсутні умови, що створюють підвищену чи особливу небезпеку; приміщення з підвищеною небезпекою – це такі, що характеризуються наявністю однієї з таких умов ураження електричним струмом (вологість, струмопровідні поли – металеві, залізобетонні, висока температура); особливо небезпечні приміщення – це такі, що характеризуються наявністю однієї з таких умов ураження електричним струмом: підвищена вологість, хімічно активне середовище, одночасно дві або більше умов підвищеної небезпеки [2].

Будова електричної мережі кабінетів та лабораторій навчальних закладів повинна відповідати вимогам та стандартам безпеки праці. Не дозволяється подавати на робочі столи здобувачів вищої освіти напругу понад 42 В змінного і понад 110 В постійного струму. Кабінети фізики, хімії, навчальні майстерні належать до групи приміщень з підвищеною небезпекою, тому електрообладнання кабінету з напругою живлення понад 42 В змінного струму і понад 110 В постійного струму необхідно заземлювати. Електророзетки не дозволяється розміщувати в безпосередній близькості від стояків водопровідних і опалювальних систем, радіаторів і раковин. Стан заземлення та ізоляції електричних мереж, електроприладів і електрообладнання мають щороку перевіряти електротехнічні лабораторії. Для забезпечення електробезпеки в електромережах кабінетів та лабораторій необхідно застосовувати їх електричне розділення. Якщо виявлено несправності в електромережі кабінету чи лабораторії, у тому числі в електрообладнанні, освітлювальних приладах, необхідно повідомити електромонтера або відповідального за електрогосподарство закладу освіти [1].

Під час огляду електрогосподарства закладу освіти необхідно звернути увагу на такі заходи, що направ-

лені на безпечну його експлуатацію: наявність наказу закладу освіти про призначення відповідального за електрогосподарство, організацію навчання й перевірки знань з електробезпеки; навчання відповідального за електрогосподарство та електротехнічного персоналу закладу освіти повинно проводитися в спеціалізованому навчальному центрі із присвоєнням IV групи електробезпеки один раз на три роки. Особи технічного персоналу, що виконують роботи, при яких може виникнути небезпека ураження електричним струмом, проходять інструктаж і перевірку знань один раз на рік за місцем роботи із присвоєнням I групи електробезпеки із записом у журналі реєстрації первинного інструктажу з охорони праці; наявність протоколів перевірки опору ізоляцій електромережі й заземлення устаткування, яка повинна проводитися один раз на два роки зі складанням протоколів; перевірка стану електрощитових кімнат, електричних щитів; стан електромережі, відсутність нестандартних (саморобних) електронагрівальних приладів, повітряних ліній електропередачі й зовнішніх електропроводок, прокладених територією закладу освіти над горючими покрівлями, навісами й відкритими складами горючих матеріалів; наявність паспортів на електроустановки тощо [3, 4].

Отже, для забезпечення ефективного впровадження і дотримання усіх вищезгаданих норм, правил і заходів у створенні безпечних і нешкідливих умов освітнього процесу закладу освіти необхідні: наявність і цілеспрямованість комплексних заходів та інших планів робіт із запобігання травматизму та професійних захворювань, усунення небезпечних та шкідливих виробничих факторів, підвищення рівня охорони праці; навчання та інструктаж працівників і здобувачів вищої освіти з питань електробезпеки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, матеріально-технічне забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту тощо.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 276 с.
2. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Основи охорони праці : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
3. Довідник з охорони праці : навчальний посібник / Поведа Т.П., Чорна О.Г. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. 114 с.
4. Інструктивно-методичні матеріали щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності / Додаток до листа Міністерства освіти і науки України 11.07.2022 № 1/7707-22.
5. Мендерецький В.В., Недільська У.І., Чорна О.Г. Значення навчання з безпеки життєдіяльності в освітній системі України. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. Вип. 18. 254 с. С. 215-217.
6. Організація електробезпеки в професійній діяльності : навч. посіб. для студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів із спеціальності 263 – Цивільна безпека / О.Г. Янчик, В.Ф. Райко,

- Н.Д. Устинова, С.В. Котлярова, О.І. Ільїнська. Харків: НТУ «ХП», 2022. 304 с.
7. Положення про порядок навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності працівників і здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, затверджене Вченою радою університету імені Івана Огієнка 29.06.2017 р. (протокол № 8).
  8. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України.
  9. Примірний тематичний план навчання та підвищення кваліфікації з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 31.01.2019 року № 99.
  10. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. НПАОП 0.00-4.12-05.

Oksana Chorna, Oleh Rachkovskyy

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University

FEATURES OF THE STUDY OF ELECTRICAL SAFETY ISSUES DURING LIFE SAFETY AND OCCUPATIONAL SAFETY TRAINING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The relevance of the issue of electrical safety is characterized by the wide application of electric current in all

manifestations of human life and activity without exception. In order to reduce the level of electrotraumatism during the educational process, work is being organized to prepare the educational institution for the new academic year. The article defines the areas of activity of the administration of the educational institution regarding: bringing engineering and technical communications, equipment in compliance with current standards, rules and norms of electrical safety, organizing training and testing electrical safety knowledge of employees and students. It is important not only to observe the rules of electrical safety, but also to know about the causes of electrical injuries, the specifics of the effect of electric current on the human body, and about the adverse conditions of electric shock.

In the educational institution, efforts should be made to raise the awareness of employees and students regarding the observance of safe conduct of educational classes, work and improvement of the state of the educational and industrial environment. All officials of the educational institution must solve professional tasks taking into account the requirements of occupational health and safety and possess basic professional competences in occupational health and safety.

Key words: labor protection, life safety, electrical safety, training.

Отримано: 21.10.2022

УДК 378

DOI: 10.32626/2307-4507.2022-28.147-151

Г. П. Щука¹, Ю. В. Безрученков², О. І. Міхо³

¹*Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ*

²*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка*

³*Академія праці, соціальних відносин і туризму*

e-mail: ¹halina.shchuka@gmail.com, ²br7920@gmail.com, ³alyonamikho@gmail.com;

ORCID: ¹0000-0003-4368-5081, ²0000-0003-0347-1812, ³0000-0003-1547-5597

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ З ТУРИЗМУ

У статті визначено ключові аспекти формування змісту вибіркової фахової дисципліни на прикладі освітнього компонента «Подієвий туризм». У результаті проведеного дослідження джерел було визначено фахові компетентності фахівця з подієвого туризму, зміст дисципліни та способи організації діяльності здобувачів з використанням студентоцентрованого, компетентнісного та особистісного підходів.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії згідно з нормативними документами передбачає вибір здобувачем вищої освіти не менш ніж 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС. Вибіркові дисципліни пропонуються закладом вищої освіти для більш повного задоволення освітніх та кваліфікаційних потреб і можливостей здобувачів; забезпечення регіональних потреб у фахівцях певної спеціалізації; ефективного використання кадрових, матеріально-технічних та інших ресурсів закладу вищої освіти. Вибір дисциплін здобувачами відбувається блоками на весь період навчання або зі спеціального переліку тільки на наступний навчальний рік.

При підготовці фахівців з туризму значна увага приділяється вивченню спеціалізованого туризму з метою підвищення ефективності реалізації регіонального туристичного потенціалу. Введення «Подієвого туризму» до переліку вибіркової дисципліни визначається високими темпами його розвитку, гнучкістю та швидкою адаптацією до сучасних умов, світовим досвідом підготовки здобувачів за цим напрямом, широким переліком видів професійної діяльності за визначеним фахом (фасилітатор, продюсер туристичних подій, менеджер з event туризму в дестинації тощо). Визначений перелік компетентностей впливає на формування змісту вибіркової дисципліни. Фахівець з подієвого туризму, з одного боку, є менеджером зі створення подієвих турів, який має враховувати наявні подієві ресурси, їх значимість для туристичної мотивації, специфіку подієвих турів. З іншого боку, він менеджер спеціальних подій, який вміє створювати і просувати турпродукт-подію для залучення туристів в дестинацію.

Ключові слова: вибіркова дисципліна, освітній компонент, фахові компетентності, подієвий туризм.

Система вищої освіти повинна забезпечувати підготовку компетентних фахівців, одночасно створюючи всі умови для розвитку соціально активних особистостей, здатних до самореалізації. Формування

компетентностей здійснюється через зміст освіти, який у вигляді навчального матеріалу розподіляється між освітніми компонентами. Дуже важливо, щоб усі компоненти професійної підготовки охоплювалися за-